

ЕКОЛОГІЧНИЙ ОРІЄНТИР 2020

Інформаційно-освітній бюлетень
сумської міської ради

СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО середовища міста Суми у 2019 році

Дані Сумського обласного центру з гідрометеорології (довідки про стан забруднення атмосферного повітря м. Суми за 2014-2019 роки), Головного управління статистики у Сумській області, Регіонального офісу водних ресурсів у Сумській області

Чим дихають сумчани

Стаціонарні пости спостереження:

№3 - СКД, 26
№4 - Харківська, 125
№5 - Металургів, 2

За інформацією Головного управління статистики в Сумській області, в 2019 р. обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення м. Суми становили 7536,3 т (89,9 % до 2018 р.). У порівнянні з 2018 роком це менше на 847,5 т! При цьому обсяги викидів діоксиду сірки від стаціонарних джерел забруднення склали 3154,7 т і у порівнянні з 2018 р. зменшилися на 207 т. А обсяги викидів діоксиду азоту склали 661,1 т, що на 166 т менше, ніж у 2018 році.

Лабораторія Сумського обласного центру з гідрометеорології протягом усього року проводила відбір проб атмосферного повітря на вміст пилу, діоксиду сірки, оксиду вуглецю, діоксиду та оксиду азоту, аміаку, формальдегіду на 3-х стаціонарних постах. У 2019 р. проаналізовано 14535 проб атмосферного повітря. За індексом забруднення атмосфери (ІЗА) за пріоритетними домішками (пил, діоксид сірки, оксид вуглецю, діоксид азоту, формальдегід), який у 2019 р. склав 5,99, можна зазначити, що атмосферне повітря у м. Суми у порівнянні з 2017 р. (ІЗА - 5,14) - дещо більше забруднене. Хоча високих чи екстремально високих рівнів забруднення в м. Суми за звітний період не спостерігалось.

Індекс забруднення атмосфери (ІЗА) за 2019 рік

Місто	ІЗА	Перелік пріоритетних домішок	Перелік галузей промисловості, підприємства яких суттєво впливають на стан забруднення повітря
Суми	1,76	Пил	
	0,74	Діоксид сірки	Автотранспорт, хімічна,
	0,68	Оксид вуглецю	машинобудівна галузі,
	1,59	Діоксид азоту	виробництво будматеріалів
	1,22	Формальдегід	

Кількість спостережень за концентраціями домішок у повітрі м. Суми за 2019 рік

Домішки	Кількість спостережень, стаціонарні пости
Пил	1686
Діоксид сірки	3175
Розчинні сульфати	568
Оксид вуглецю	1686
Діоксид азоту	3175
Оксид азоту	1070
Аміак	2140
Формальдегід	1035

Максимальні концентрації шкідливих домішок у повітрі міста досягали по пилу - 1,8 ГДК, оксиду вуглецю - 1,2 ГДК, діоксиду азоту - 1,1 ГДК. Так, у північній частині міста було зафіксовано перевищення максимальної концентрації діоксиду азоту - 1,1 ГДК. У південній частині та північній частині Сум було виявлено перевищення й по пилу - 1,8 ГДК. Перевищення ж максимально разової концентрації по оксиду вуглецю спостерігалось в районі вул. СКД та Металургів. Концентрація важких металів в атмосферному повітрі міста не перевищувала санітарні норми.

Водні ресурси

На території Сум - кілька водойм різного типу: річка Псел, малі ріки Сумка та Стрілка, озеро Чеха, гідрокар'єр Блакитні озера, а також невеликі водойми. Основними факторами негативного впливу на них є надходження поверхневого стоку на території міста без очищення, порушення режиму використання прибережних смуг, надмірне рекреаційне навантаження тощо.

Відповідно до державної статистичної звітності про використання води за 2019 р., до поверхневих об'єктів м. Суми у 2019 р. скинуто 14,86 млн. куб. м стічних вод, із них забруднених (недостатньо очищених) - 14,14 млн. куб. м. По місту Суми скид забруднених стічних вод до р. Псел здійснюють ПАТ «Суміхімпром» (2,24 млн. куб. м) та КП «Міськводоканал» Сумської міської ради (11,90 млн. куб. м), яке здійснює скид очищених каналізаційних стоків від населення, установ, організацій та промислових підприємств міста Суми.

Відходи

У 2019 р. в Сумах утворили 6 181 583,3 т відходів І-ІV класів небезпеки, що на 24,2% більше, ніж у 2018 р., відходів І-ІІІ класів небезпеки - 1 389 641,1 т (на 1,2% більше, ніж у 2018 р.). У 2019 році утилізовано 1 143 302,2 т відходів І-ІV класів небезпеки, у т. ч. 864 487,3 т відходів І-ІІІ класів небезпеки, видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти 3 638 131,1 т відходів І-ІV класів небезпеки, у т. ч. 519 453 т - відходів І-ІІІ класів небезпеки.

Кількість забруднюючих речовин, що скинуті до р. Псел разом із стічними водами у 2019 році:

№ з/п	Назва забруднюючої речовини	Обсяг, тис. т
1	Азот амонійний	0,059
2	БСК5	0,220
3	Завислі речовини	0,324
4	Нітрати	0,215
5	Нітрити	0,047
6	Сульфати	2,007
7	Сухий залишок	26,75
8	Хлориди	1,579
9	ХСК	0,058
10	Залізо	0,0029
11	Мідь	0,0002
12	Фосфати	0,067
13	Фтор	0,0022
14	Цинк	0,00096
15	Марганець	0,0003
16	Нікель	0,000003
17	Нафтопродукти	0,00003

ПОВОДЖЕННЯ З МЕДИЧНИМИ ВІДХОДАМИ у місті Суми під час пандемії COVID-19

Ірина Вершаль, головна медична сестра
КНП «Дитяча клінічна лікарня Святої Зінаїди»

Людмила Козинець, головна медична сестра КНП «Клінічна лікарня №5»

Поширення COVID-19 привернуло увагу до важливої проблеми - поводження з медичними відходами, інфікованими COVID-19. Такі відходи відносяться до категорії В та вважаються епідемічно небезпечними - їх не можна просто покласти в контейнер для ТПВ. Утилізувати їх повинні ліцензовані суб'єкти господарювання на сертифікованих установках для спалювання. У Сумах декілька міських лікарень надають допомогу пацієнтам з коронавірусом. Тож як у таких закладах організовано поводження з медичними відходами?

КНП «Дитяча клінічна лікарня Святої Зінаїди» - медзаклад першої хвилі, який із початку пандемії приймає маленьких пацієнтів з усієї області. Ще на початку року лікарня уклала договір з ТОВ «Тарком ЕКОСЕРВІС» - спеціалізованим підприємством з утилізації відходів I-IV класів небезпеки, які знешкоджуються термічним методом, не створюючи при цьому загрози навколишньому середовищу. Також наказом по закладу визначені особи, відповідальні за поводження з медичними відходами, які контролюють всі етапи процесу.

До медичних відходів категорії В відносять засоби індивідуального захисту (костюми, бахіли, гумові рукавички, одноразові маски та шапочки, респіратори), одноразовий інструментарій (шприци, системи, голки, скарифікатори, гінекологічні дзеркала) та вироби медичного призначення (ватні кульки, марлеві серветки, шпателі).

Після використання їх збирають у спеціальні ємності та знезаражують хімічним методом - за допомогою дезінфікуючих розчинів. Лікарня в достатній кількості забезпечена дезінфікуючими засобами (хлорвмісними та нехлорвмісними). Кожного ранку старші медсестри з усіх відділень доставляють знезаражені відходи для зберігання у спеціально відведене приміщення. Вони обов'язково повинні бути поміщені в тверду упаковку (контейнери) або одноразову м'яку (пакети), підписані, запечатані та промарковані. На території лікарні є будівля (близько 80 кв. м), яка відповідає вимогам наказу МОЗ №325. Відповідно до визначених категорій відходи зберігаються в ній окремо. По мірі накопичення вони передаються на утилізацію ТОВ «Тарком ЕКОСЕРВІС».

Багаторазові костюми для індивідуального захисту проходять знезараження через дезкамеру. А потім передаються на стерилізацію в автоклав у стерилізаційне відділення. Після використання костюми також відправляють на утилізацію. Поводженню з медичними відходами у лікарні приділяється посилена увага.

КНП «Клінічна лікарня №5» віднесене до медзакладів другої хвилі, до яких госпіталізують дорослих хворих із COVID-19. У закладі створена комісія з інфекційного контролю (до неї входить головна медсестра, лікар-інфекціоніст, голова ради санітарного сектору ради медсестер), яку очолює заступник директора з медичної частини Тетяна Ткач. У лікарні розроблена схема поводження з медичними відходами, алгоритми дій при потенційному контакті з інфікованим хворим на коронавірус. Це стосується дезінфекції засобів індивідуального захисту, процедури заключної дезінфекції, процедури утилізації медичних відходів, пов'язаних з COVID-19, та ін.

Усі інфіковані та потенційно інфіковані відходи у закладі збираються в окремі ємності та проходять обов'язкове знезараження, збирання медичних відходів здійснюється впродовж робочої зміни у спеціальні контейнери. Дезінфекція використаних засобів індивідуального захисту, одноразових

інструментів та виробів медичного призначення проводиться хімічним методом у відділеннях. Спаковані медичні відходи поміщають у контейнери зі спеціальною прикріпленою етикеткою з міткою про інфікування та транспортують для тимчасового зберігання до відокремленого приміщення, яке знаходиться на території господарчої частини. Використані засоби індивідуального захисту передаються на утилізацію ДП «Сумська біологічна фабрика», а одноразові вироби - ТОВ «Екогруп СП», з якими укладені договори. Такий процес гарантує інфекційну безпеку у закладі.

У реаліях сьогодення окреме збирання медичних відходів, у т.ч. інфікованих COVID-19, від населення відсутнє, тому поводження з такими відходами залежить від утворювача відходів. Можна лише порадити населенню перед викиданням таких відходів у контейнер продезінфікувати їх, помістити у міцний поліетиленовий пакет та щільно зав'язати його.

ЗМІНИ КЛІМАТУ

Дефіцит водних ресурсів.

Стан водних об'єктів у місті Суми

Світлана Афанасієва,

начальник відділу водних відносин та басейнової взаємодії
Регіонального офісу водних ресурсів у Сумській області

Україна не пустеля Сахара, але і у нас вода - одне з найбільш дорогіших природних багатств. Водні об'єкти вкривають лише 24,2 тис. кв. км, що становить всього 4,0% від загальної території, а це означає, що Україна відноситься до одних з найменш забезпечених водою країн Європи.

Наша територія має не дуже густу річкову мережу (середнє значення - 0,34 км/кв. км), у нас немає великих природних водойм, небагато ми і на запаси підземних вод. Болота, що були природним регулятором водності річок, нині наполовину осушені. Водні природні ресурси України - це, насамперед, місцевий і транзитний стік річок, водні запаси озер, штучних водойм і підземних горизонтів. При здійсненні водогосподарської політики в нашій країні впродовж багатьох десятиліть вода ніколи не розглядалася як основа життєзабезпечення природних екосистем і людини, не враховувалася і не прогнозувалася економічний стан водних систем і їхній вплив на біорізноманіття. Традиційно вода використовувалася тільки як господарський ресурс для промислового і сільськогосподарського виробництва, отримання електроенергії, а також для скидання стічних вод, що зрештою і спричинило вичерпання природно-екологічного потенціалу водних ресурсів.

На перший погляд, Суми знаходяться у більш вигідному становищі. На території міста є озеро Чеха, гідрокар'єр Блакитні озера, протікає відносно велика ріка Псел, невеличкі Сумка, Стрілка. Але всі вони за останні декілька років значно змінили. Головна причина цього - в суттєвій зміні клімату. Глобальна температура піднялась на один градус, що стало причиною значного зниження весняних водопіль, котрі дають основний приплив води до водних об'єктів. Живлення із підземних джерел - мізерне, усього 5%. Остання зима взагалі була аномальною для нашої області, снігового покриву майже не було, і підживитися річкам і озерам було нічим. Ці чинники призвели до маловодності усіх водних об'єктів області, в тому числі Сум.

За минулий рік, відповідно до статистичної звітності, до поверхневих водних об'єктів Сум скинуто 14,86 млн. куб. м стічних вод, з них забруднених (недостатньо очищених) - 14,14 млн. куб. м. ПАТ «Сумхімпром» скинуло у Псел 2,24 млн. куб. м, КП «Міськводоканал» Сумської міської ради, що приймає стічні води від підприємств, установ та населення міста, - 11,9 млн. куб. м. У кількісному відношенні найбільше забруднюючих речовин, які потрапляють у річку: сухий залишок - 26,75 тис. т, сульфати - 2 тис. т, хлориди - 1,58 тис. т. Проте загрозу несуть і фосфати, нітрати, нітрити та важкі метали як специфічні забруднюючі речовини від хімічного виробництва.

Сучасний стан поверхневих водойм характеризується антропогенним тиском із боку суб'єктів господарювання, містян. До них щорічно надходять недостатньо очищені стоки, зливові води. Проблема малих річок Сумки та Стрілки обумовлена забрудненням Косівщинського водосховища, що знаходиться на території Сумського району. Його забруднення відбувається за рахунок несанкціонованого відводу стічних вод від домоволодінь та фільтраційних процесів з вигрібних ям будинків, що розташовані на невеликій відстані від водосховища у Косівщині. Додають проблем скиди господарсько-побутових стоків до р. Сухоносівка із с. Сад, яка є притокою Сумки і несе забруднюючі речовини в водосховище.

Проте в цілому, за методикою минулих років, водні об'єкти міста не відносяться до об'єктів, що потерпають від забруднення, і не виходять за категорію помірно забруднених.

Кілька останніх років у місті точиться дискусія навколо очищення р. Сумки, що протікає в самому центрі Сум, - чи поліпшить це її екологічний стан? На думку фахівців, таке очищення дасть ефект максимум на 3-5 років і особливого рятувального наслідку для ріки не буде. Очищення поліпшить естетичний вигляд річки. Але потрібно починати не з розчищення, а з реконструкції гідротехнічної споруди, яка знаходиться під мостом на пр. Шевченко. Наступний крок - очищення самого русла.

Слід зазначити, що у 2020 році фахівцями ТОВ «Сумиводпроект», у рамках виконання Програми охорони навколишнього природного середовища Сумської міської територіальної громади, розробляється проектно-кошторисна документація по об'єктах: «Реконструкція підпірної гідроспоруди під Шевченківським мостом» та «Поліпшення технічного стану та благоустрою водойм (розчищення озер, малих річок, каналів та інших водойм): капітальний ремонт об'єктів благоустрою - розчищення річки Сумка між Воскресенським та Шевченківським мостами». Початок виконання робіт з реконструкції гідроспоруди під Шевченківським мостом заплановано на 2021 рік.

Питання води в Україні стає питанням національної безпеки.

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Післяпроектний моніторинг

Наталія Ступич -

головний спеціаліст зі зв'язків з громадськістю та ЗМІ
Державної екологічної інспекції у Сумській області

Для чого потрібна оцінка впливу на довкілля?

Оцінка впливу на довкілля (ОВД) - процедура, за допомогою якої прогнозується навантаження на навколишнє природне середовище від планованої діяльності. На її основі компетентні органи приймають рішення про погодження такої діяльності.

ОВД було запроваджено на правовому рівні у 2017 році, коли Верховна Рада України прийняла та ввела в дію Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», що мав на меті пом'якшити або повністю уникнути екологічних збитків та погіршення якості навколишнього природного середовища. Це стало можливим завдяки тому, що оцінювання здійснюється на етапі планування - до моменту виникнення екологічної загрози чи факту негативного впливу на довкілля з боку виробничого об'єкту або реалізації певної публічної стратегії чи програми.

Хто має отримувати висновок ОВД?

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», ОВД проходять не усі проекти, а лише ті, які несуть потенційний ризик негативного впливу на довкілля. Закон містить вичерпний перелік видів планованої діяльності та об'єктів, які підлягають оцінці впливу на довкілля. Закон прямо забороняє розпочинати провадження такої планованої діяльності без оцінки впливу на довкілля та отримання рішення про провадження планованої діяльності.

ОВД обов'язково проводиться перед прийняттям рішення про провадження планованої діяльності та не здійснюється щодо діяльності, яка вже реалізується. Виключенням із цього правила є розширення та зміни, включаючи перегляд або оновлення умов провадження планованої діяльності, встановлених (затверджених) рішенням про провадження планованої діяльності або подовження строків її провадження, реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, перепрофілювання діяльності та об'єктів, щодо яких проведено ОВД є обов'язковим.

Як Держекоінспекція контролює сферу ОВД?

Державна екологічна інспекція у Сумській області, в межах своїх повноважень, контролює дотримання вимог законодавства у сфері застосування ОВД. Зокрема, в уніфікованій формі акту, який складається за результатами перевірки суб'єкта господарювання, одними з обов'язкових питань є наявність висновку оцінки впливу на довкілля та стан виконання його умов.

Яка відповідальність за недотримання законодавства про ОВД?

В Україні передбачено дисциплінарну, адміністративну, цивільну та кримінальну відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля. Вона може настати в разі:

- надання недостовірної або неповної інформації про очікуваний вплив на довкілля від запланованої діяльності;
- порушення процедури проведення оцінки впливу на довкілля;
- недотримання порядку інформування громадськості, громадських обговорень та врахування їх результатів;
- прийняття рішення про провадження планованої діяльності без урахування результатів ОВД;
- підготовка завідомо неправдивого звіту або висновку з ОВД;
- незаконне втручання в надання висновку з ОВД;
- провадження діяльності, яка підлягає ОВД, без здійснення такої оцінки та отримання рішення компетентного органу про діяльність.
- недотримання умов висновку з ОВД під час провадження діяльності.

Крім того, у разі порушення суб'єктом господарювання законодавства про оцінку впливу на довкілля може бути прийнято рішення про тимчасову заборону або повне припинення його діяльності. Такі рішення приймаються виключно судом за позовом Держекоінспекції або осіб, чії права та інтереси порушено.

Післяпроектний моніторинг проводиться з метою виявлення невідповідностей і відхилень у прогнозованих рівнях впливу й ефективності заходів із запобігання забрудненню довкілля та його зменшення. Здійснення післяпроектного моніторингу має забезпечуватися самим суб'єктом господарювання, якщо це передбачено висновком з ОВД. Також у цьому висновку визначаються порядок, строки і вимоги до здійснення післяпроектного моніторингу.

За результатами післяпроектного моніторингу, за потреби, суб'єкт господарювання та уповноважений територіальний орган, а у випадках, визначених ч. 3 і 4 ст. 5 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», - уповноважений центральний орган узгоджують вжиття додаткових заходів і дій із запобігання, пом'якшення, усунення тощо впливу господарської діяльності на довкілля.

Якщо під час провадження господарської діяльності, відносно якої здійснювалась оцінка впливу на довкілля, виявлено значний негативний вплив цієї діяльності на навколишнє природне середовище або життя і здоров'я населення та якщо цей вплив не був оцінений під час здійснення ОВД або суттєво змінює результати ОВД, то рішення про провадження такої планованої діяльності за рішенням суду підлягає скасуванню, а діяльність - припиненню.

Що таке післяпроектний моніторинг?

ПІДПРИЄМЦЮ НА ЗАМІТКУ: ЯК ПІДГОТУВАТИСЯ ДО ПЕРЕВІРКИ Держекоінспекції?

Вячеслав Богомолів,

начальник Державної екологічної інспекції у Сумській області - Головний державний інспектор з охорони навколишнього природного середовища Сумської області

Державна екологічна інспекція у Сумській області здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням вимог природоохоронного законодавства органами виконавчої влади, місцевого самоврядування та їх виконавчими органами, суб'єктами господарювання різних форм власності та громадянами.

Перевірки суб'єктів господарювання, відповідно до ЗУ «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», поділяються на планові та позапланові. У свою чергу, планові заходи контролю здійснюються у відповідності до річного та комплексного планів. Комплексний план затверджується Державною регуляторною службою до 15 листопада року, що передує плановому. У ньому зазначаються назви та ідентифікаційні дані суб'єктів господарювання, дати початку та терміни перевірок, сфери державного нагляду та переліки контролюючих органів, які планують зайти з комплексною перевіркою. Річні плани інспекційних перевірок затверджуються, вносяться до інтегрованої автоматизованої системи та оприлюднюються на офіційних веб-сайтах Державної екологічної інспекції не пізніше 1 грудня.

У підприємців є можливість уже в грудні дізнатися, чи перевірятиме інспекція їх діяльність наступного року та коли саме, і почати готуватися до перевірки.

Постановою Кабміну №182 від 06.03.2019 р. затверджено критерії для суб'єктів господарювання, за якими оцінюється ступінь ризику негативного впливу підприємства на довкілля в процесі їхньої діяльності. Від ступеня ризику залежить допустима періодичність планових перевірок. Інспекція не має права планово перевірити підприємство, якщо від останнього планового заходу не минуло:

- 2 роки - для суб'єктів із високим ступенем ризику;
- 3 роки - для суб'єктів із середнім ступенем ризику;
- 5 років - для суб'єктів із незначним ступенем ризику.

Окрім завчасного оприлюднення комплексного та річного планів, не пізніш як за 10 днів до початку планової перевірки, інспекція письмово повідомляє суб'єкта господарювання про проведення такого заходу. У перший день заходу контролю екологічні інспектори зобов'язані пред'явити керівнику підприємства або уповноваженій ним особі свої службові посвідчення та надати копію направлення на перевірку.

У додатках до уніфікованої форми-акту (наказ Мінекоенерго №450 від 26.11.2019 р.) містяться детальні переліки питань до суб'єктів господарювання у сфері дотримання вимог природоохоронного законодавства за окремими ресурсами:

- про використання та охорону земель;
- про використання і охорону надр;
- у сфері поводження з відходами, пестицидами та агрохімікатами;
- охорону і раціональне використання вод та відтворення водних ресурсів;
- про охорону атмосферного повітря;
- дотримання вимог законодавства про природно-заповідний фонд;
- охорона, захист, використання та відтворення лісів;
- законодавство про охорону, використання і відтворення риби та інших водних біоресурсів;
- охорона, утримання зоологічних колекцій, у тому числі диких тварин у неволі;
- під час ведення мисливського господарства та здійснення полювання.

Додатки знаходяться у відкритому доступі на офіційному сайті Держекоінспекції України (dei.gov.ua), у розділі «Нормативна база».

Позапланові перевірки можуть здійснюватись у наступних випадках:

- за поданням письмової заяви самого суб'єкта господарювання про перевірку за власним бажанням;
- задля контролю виконання приписів;
- на виконання доручення прем'єр-міністра України;
- у разі неподання звітності або виявлення недостовірних даних;
- у разі настання аварійної ситуації;
- задля опрацювання звернень громадян.

Під час проведення позапланового заходу можуть з'ясуватися лише ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою для здійснення даного заходу, з обов'язковим зазначенням цих питань у направленні.

Позапланово інспекція перевіряє підприємців з метою контролю виконання приписів, розпоряджень та інших розпорядчих документів щодо усунення порушень. Такі приписи видаються за результатами попередньої перевірки та мають чітко визначені терміни виконання. Суб'єкти господарювання мають письмово повідомляти інспекцію про усунення виявлених порушень та недоліків.

Приводом для позапланових перевірок також можуть бути скарги громадян на порушення природоохоронного законодавства. Для того, аби перевірити підприємство на підставі звернення, інспекція попередньо має отримати письмове погодження Державної екологічної інспекції України на здійснення заходу. У такому випадку, окрім копії направлення на перевірку, державний інспектор має надати керівнику суб'єкта господарювання ще й копію зазначеного погодження.

СУМИ НА ШЛЯХУ ДО ОТРИМАННЯ Європейської енергетичної відзнаки

ЄЕВ - ефективний інструмент провадження Планів дій для сталого енергетичного розвитку і клімату (ПДСЕРК) в рамках Угоди мерів

З жовтня 2018 року місто Суми, за результатами конкурсного відбору серед українських міст, стало учасником проєкту «Впровадження Європейської енергетичної відзнаки в Україні», який реалізується Швейцарською Конфедерацією. Активна фаза реалізації проєкту стартувала на початку 2020 року.

Система Європейської енергетичної відзнаки існує понад 25 років, її учасниками є майже 1500 міст Європи. В Україні сертифікати Європейської енергетичної відзнаки вже отримали Вінниця та Житомир, ще три міста - Львів, Суми та Черкаси - стали новими учасниками пілотного проєкту «Європейська енергетична відзнака в Україні». Золоту Європейську енергетичну відзнаку отримали 125 міст Європи. Муніципалітети, які отримують ЄЕВ, проходять комплексний процес, який спрямований на розробку сталої енергетичної, транспортної та екологічної політики.

Європейська енергетична відзнака (ЄЕВ) - це система управління якістю та сертифікації для муніципальних регіонів. Вона підтримує органи місцевої влади у впровадженні підходів міждисциплінарного планування та ефективних заходів енергетичної та кліматичної політики. Основною метою впровадження Європейської енергетичної відзнаки є підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів, посилення організаційно-адміністративної спроможності, покращення якості енергетичних послуг, захисту довкілля та забезпечення сталого розвитку громади.

Участь у ЄЕВ надає муніципалітету обґрунтований статус надійного, системного та привабливого партнера для потенційних інвесторів, донорів і програм міжнародної технічної допомоги.

При долученні до Відзнаки муніципалітет отримує:

- методологічний інструментарій для покрокового впровадження стратегії сталого енергетичного розвитку;
- комплексну систему управління міським господарством, орієнтовану на досягнення результатів;
- можливості постійного навчання залученого персоналу під опікою кваліфікованих зовнішніх консультантів;
- широкий спектр доступних онлайн-інструментів для оперативного вирішення поточних завдань;
- механізм неперервного моніторингу даних та показників ефективності та відповідну документацію і звітність щодо ситуації з енергозбереженням, захистом від змін клімату та адаптацією до них;
- регулярне та об'єктивне інформування про успішні практики і дотримання європейських стандартів;
- систему міжмуніципального обміну досвідом та порівняльного аналізу спроможностей (бенчмаркінгу) у співставленні з іншими муніципалітетами;
- промоцію успіхів та просування позитивного іміджу муніципалітету і регіону;
- платформу для формування партнерств - як усередині самої громади, так і з іншими містами і/чи мережами.

Національним офісом Європейської енергетичної відзнаки в Україні визнано Асоціацію «Енергоефективні міста України». У рамках проєкту ЄЕВ 8 жовтня 2018 року між Сумською міською радою та Асоціацією «Енергоефективні міста України» підписано Меморандум про співробітництво.

З метою реалізації проєкту прийнято рішення «Про приєднання Сумської міської ради до Європейської енергетичної відзнаки» від 19 грудня 2018 року № 4310-МР. Для отримання нагороди «Європейська енергетична відзнака в Україні» місту необхідно пройти етап первинної оцінки - енергетичного огляду міста за участі міжнародних експертів та розробки Муніципального енергетичного плану міста.

Первинна оцінка включає перевірку 6 секторів діяльності: розвиток та територіальне планування; муніципальні будівлі та споруди; постачання та утилізація; мобільність; внутрішня організація; комунікація та співпраця. Кожен сектор отримує певну кількість балів, за якими буде визначатися можливість отримання нагороди.

Також у рамках проєкту «Впровадження Європейської енергетичної відзнаки в Україні» місто отримає додаткову фінансову підтримку SECO у вигляді грантових коштів у розмірі 20,0 тис. швейцарських франків при умові мінімальної суми співфінансування з бюджету Сумської міської територіальної громади 33,3 тис. швейцарських франків для впровадження енергоефективного проєкту зі швидким досягненням результатів.

ДОСВІД СУМ: ІНВЕСТИЦІЇ в енергоефективність та охорону довкілля

Світлана Липова,

директор департаменту фінансів,
економіки та інвестицій Сумської міської ради

У наш час питання раціонального використання енергоресурсів і зменшення шкідливого впливу на довкілля стають дедалі актуальнішими в багатьох країнах світу, в тому числі й в Україні.

Сумська міська рада ще у 2015 році приєдналася до провідної Європейської ініціативи «Угода мерів», а у 2016-му затвердила План дій сталого енергетичного розвитку міста Суми до 2025 року.

Оскільки заходи з підвищення енергоефективності, енергозбереження та захисту довкілля вимагають значних фінансових ресурсів, місто докладає максимум зусиль для залучення коштів із альтернативних джерел і активно співпрацює з такими міжнародними фінансовими та донорськими організаціями, як Північна екологічна фінансова корпорація (NEFCO), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Німецьке товариство зі співпраці (GIZ) та інші.

Енергоефективні інвестиційні проєкти реалізуються, в першу чергу, в закладах бюджетної сфери (школи, дитячі садочки, лікарні тощо), тому що вони споживають найбільше енергоресурсів. Одним із перших у Сумах протягом 2015-2020 років був реалізований **проєкт «Покращення енергоефективності в освітніх закладах м. Суми»**, в рамках якого за кредитні кошти NEFCO, отримані на пільгових умовах, було проведено термомодернізацію ДНЗ № 2, № 22 та ССШ № 29. Наразі кредит повністю погашено, останню сплату здійснено 15.09.2020 р.

Також реалізовано пілотний **проєкт з комплексної термомодернізації будівлі старого корпусу А2 КНП «Дитяча клінічна лікарня Святої Зінаїди»**. В рамках проєкту у 2018 р. було проведено енергоаудити в 7 закладах охорони здоров'я і обрано саме дитячу лікарню для реалізації пілотного проєкту. У 2019 році за фінансової підтримки GIZ в сумі 0,3 млн. євро та співфінансування з місцевого бюджету в сумі 4,0 млн. грн. було виконано роботи з термомодернізації старого корпусу лікувального закладу, зокрема утеплення зовнішніх стін, замінено частину віконних та дверних блоків, утеплено перекриття підвалу та даху, фундамент і цоколь будівлі з улаштуванням нової відмостки, встановлено системи погодного регулювання тепла, модуль підготовки гарячої води, замінено трубопроводи та багато іншого. Також були виконані реноваційні заходи: влаштування санвузла для маломобільних груп населення на першому поверсі, пандусу, блискавкозахисту, нової водостічної системи з відведенням дощової води від будівлі.

На сьогодні триває реалізація відразу декількох проєктів. Один із них - **«Енергоефективна термомодернізація (капремонт) будівлі КНП «Дитяча клінічна лікарня Св. Зінаїди» за адресою: м. Суми, вул. Троїцька, 28»**. У грудні 2019 р. було укладено кредитний договір між NEFCO та Сумською міською радою про залучення 14,7 млн. грн. кредитних коштів на 5 років (на пільгових умовах) для проведення заходів із енергозбереження в новому корпусі лікувального закладу. За рахунок отриманого I траншу кредитних коштів та співфінансування з бюджету ОТГ утеплені дах і підвал, триває встановлення індивідуального теплового пункту та утеплення стін. Ведеться підготовка до отримання II траншу кредитних коштів.

Також активно просуваються роботи в рамках проєкту «Підвищення енергоефективності в освітніх закладах міста Суми», який реалізується за грантові кошти ЄС. Заплановано провести термомодернізацію центрального корпусу школи № 7 (заміна вікон та дверей, утеплення фасадів та цоколю, встановлення індивідуального теплопункту); будівлі школи № 9 (заміна вікон та дверей, утеплення фасадів, цоколю та покрівлі, встановлення вентиляції в їдальні та спортзалі) і капремонт системи освітлення школи № 20.

Наразі у центральному корпусі школи № 7 вже замінено понад 60% віконних блоків, виконано роботи з утеплення цоколю та продовжуються роботи з утеплення стін. Крім того, новий опалювальний сезон школа розпочала вже з новим індивідуальним теплопунктом. У школі № 9 майже завершено утеплення покрівлі одного з корпусів, встановлено вентиляцію в харчоблоці, наразі ведуться роботи з утеплення цоколю та фундаменту школи, а також заміна віконних блоків. Щодо школи № 20, то вже завершено розробку проєктної документації на проведення капремонту системи освітлення.

Найближчим часом роботи розпочнуться і в дитячих садочках Сум. Для цього Сумська міська рада планує залучити кредитні кошти ЄІБ у сумі 5,2 млн. євро терміном на 22 роки з пільговим періодом до 5 років. В рамках проєкту буде зроблено термомодернізацію будівель дитсадків міста. Проєкт уже отримав погодження ЄІБ, підписано угоду про передачу коштів позики між Мінфіном, Міністерством регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ та Сумською міською радою. Наразі триває підготовка до проведення тендеру на розробку проєктної документації та будівельні роботи.

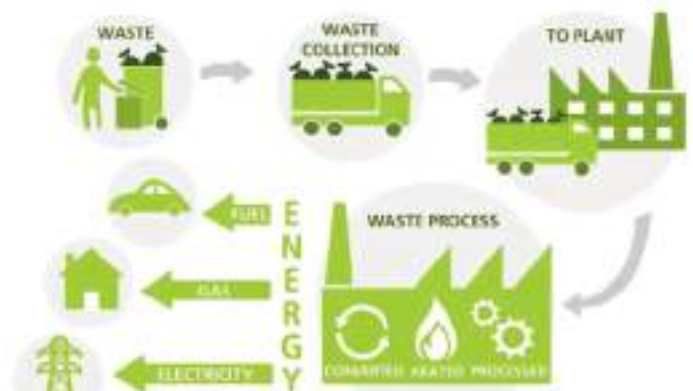

Якщо ж говорити про захист довкілля та екологію, то однією з найболючіших проблем у цій сфері для Сум є незадовільний стан міських очисних споруд. Тому найближчим часом у місті розпочнеться реалізація проєкту «Модернізація та реконструкція системи водовідведення у м. Суми (реконструкція міських каналізаційних очисних споруд комунального підприємства «Міськводоканал» Сумської міської ради потужністю 60 000 м³/добу з виділенням першої черги будівництва потужністю 30 000 м³/добу у м. Суми, вул. Гамалія, буд. 40)». Планується залучення до 1,5 млн. євро кредитних коштів NEFCO на 10 років із пільговим періодом до 30 місяців та грантових коштів ЄС у сумі до 0,3 млн. євро на реконструкцію окремих елементів та заміну обладнання міських очисних споруд. КП «Міськводоканал» СМР проведено тендер на розробку проєктної документації по об'єкту, за результатами якого визначено переможця і укладено договір, ведуться проєктні роботи. Міністерство фінансів погодило обсяги та умови здійснення запозичення у 2020 р., прийнято відповідне рішення Сумської міської ради.

Також важливою для міста є сфера поводження з побутовими відходами. Місто Суми - учасник у спільному проєкті «Circular-based waste management» («Управління відходами на основі замкненого циклу»), який реалізується за грантові кошти Фонду грантів Єдиного Економічного Простору та Норвегії. Ведучий заявник цього проєкту - Рада Мажейкяйського району (Литва), а партнерами проєкту, крім міста Суми, є ще уряд міста Пайде (Естонія), регіональний центр поводження з відходами м. Тельшяй (Литва), недержавна організація Green Business Norway (Норвегія).

Загальний бюджет проєкту складає 1,4 млн. євро, з них для міста Суми - 200 тис. євро, в т.ч.: 170 тис. євро - грант Фонду Єдиного Економічного Простору та Норвегії і ще 30 тис. євро - співфінансування з бюджету Сумської міської об'єднаної територіальної громади. В рамках проєкту для Сум планується розробити концепцію поводження з небезпечними відходами у складі побутових, а також концепцію організації збору та вивозу ТПВ у приватному секторі. Після розробки концепції - реалізувати демонстраційний проєкт на її основі. Попередньо планується закупівля мініконтейнерів для користування у домогосподарствах приватного сектору 2 кварталів, що має поліпшити санітарно-екологічний стан м. Суми. Головною ж метою проєкту є підвищення екологічної ефективності шляхом вирішення правових питань, розвитку інфраструктури і технологій, що сприятимуть збільшенню обсягів вторинної переробки відходів, зменшенню сміттєзвалищ та в перспективі - розвитку кругової (циркулярної) економіки. 1 жовтня 2020 р. усі партнери проєкту підписали партнерську угоду. Також у рамках проєкту передбачалося проведення комунікаційних та просвітницьких заходів, навчальних поїздок з метою обміну досвідом. Але, враховуючи ситуацію з розповсюдженням COVID-19, наразі усі комунікаційні заходи проводяться в онлайн-форматі.

ГУМУС ІЗ РОСЛИННИХ ЗАЛИШКІВ - альтернатива спалюванню

Кожного року восени в Сумах постає питання: що робити з опалим листям? Вивозити чи палити? Краще, безпечніше й екологічніше - компостувати. Адже спалювання рослинних залишків, окрім безпосередньої шкоди людському здоров'ю, становить суттєву загрозу для природи: з листям згорають корисні комахи, руйнується ґрунтовий покрив, відбувається збіднення ґрунту, знищується насіння й коріння рослин та ін. Альтернативою спалюванню є компостування.

При компостуванні опале зібране листя (чи інші органічні відходи) розкладається природним шляхом на біологічно активний компонент ґрунту - гумус, який до того ж є поживним добривом.

Вермікомпостування (від латинського *vermi*, що означає «хробак») для переробки опалого листя вже декілька років в обласному центрі активно запроваджують стоматолог Дмитро Прощайло та директор логістичної компанії Олександр Гапаченко. Переробка листя у такий спосіб не просто дає добриво, а й має позитивний екологічний ефект - захищає атмосферу від забруднення шкідливими газами, що виділяються при перегниванні листя або під час його спалювання.

- У цивілізованих країнах вже давно ніхто не спалює листя чи інші рослинні залишки, бо існує альтернатива такому варварському відношенню до довкілля, - розповідає Дмитро Прощайло. - Ми почали цікавитися різними методами переробки опалого листя, але увагу привернуло саме вермікомпостування - коли органічні відходи переробляються хробаками. Однією з головних біологічних особливостей каліфорнійських черв'яків є наявність у них особливих знезаражувальних ферментів. Якщо традиційне компостування займає певний довгий проміжок часу, то участь хробаків цей процес значно пришвидшує. А сам біогумус за своїми властивостями набагато корисніший за звичайний компост.

Вермікомпостування - переробка органічних відходів каліфорнійськими хробаками

Спочатку ретельно вивчили всю інформацію, що була в Інтернеті. П'ять років тому в Україні цей метод ще не був розповсюджений. В той же час за кордоном верміфермерам навіть допомагають на державному рівні. До слова, перші господарства з розведення каліфорнійських черв'яків для утворення біогумусу були створені в кінці 40-х років в США, де на сьогодні вже працює понад 700 господарств промислового типу. Є такі підприємства в Великобританії, Голландії, Німеччині та інших країнах Західної Європи.

Ознайомившись із теорією, сумчани вирішили перейти до справи - купили першу невелику партію каліфорнійських хробаків (в коробці з субстратом), взяли в оренду приміщення.

- Ми розселили їх в овочеві ящики, почали адаптувати до різних видів корму, спостерігати - тобто це був своєрідний дослідницький шлях, - продовжує Дмитро. - Адже по Інтернету далеко не всі хотіли розкривати всі секрети та тонкощі процесу. Поступово привчили черв'яків до листя, збільшили їх поголів'я. І нарешті отримали перший біогумус. Вже чотири роки, як годуємо хробаків опалим листям, вони живуть у спеціальних верміреакторах. Якщо на початку - до наступного урожаю - вони переробляли всього декілька пакетів з листям, то минулої осені - близько 2,5 т. Зі збором листя допомагали школи, заклади профтехосвіти. Отриманий біогумус частково повертали навчальним закладам, які використовували його як добриво. Проєкт не є комерційним, адже 1 кг біогумусу коштує всього 5-7 грн. Для сумчан це більше хобі, яке відповідає їх переконанням.

Ще один проєкт «Утилізуємо каву - робимо добру справу» працював із вересня минулого року по лютий 2020-го (через пандемію збір кавової гуштини в міських кав'ярнях призупинився). Але випробування пройшли успішно - хробакам сподобалось перетворювати кавову гушину на корисне добриво.

Відзначимо, що біогумус має глибокий вплив на рослини. Він підвищує кількість поживних речовин, допомагає насінню швидше проростати, рослинам - рости, розвивати кореневі системи і давати більш високі врожаї. Біогумус також можна використовувати на городах, садах, газонах, для кімнатних рослин, навколо куців і дерев.

Сьогодні верміферма розміщується в звичайному орендованому гаражі, і там каліфорнійським хробакам вже затісно. Ентузіасти готові методом вермікомпостування безкоштовно переробляти все листя в місті - при наявності відповідного приміщення.

До речі, у сумчан багато послідовників і поціновувачів в інших містах України. Географія дуже широка: від Харкова і Полтави аж до Луцька. Їх ідею на рівні міста перейняли в Кропивницькому, де так переробляється опале листя. Також приєдналося Рівне. Серед останніх вагомих результатів - проєкт по вермікомпостуванню досяг домовленостей із UNDP Ukraine / ПРООН в Україні щодо проведення семінарів і лекцій на тему утилізації та переробки органічного сміття і боротьби з деградацією ґрунтів.

ПРОСВІТНИЦЬКА ПРИРОДООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ У МІСТІ СУМИ

Еколого-просвітницька діяльність у місті Суми спрямована на підвищення рівня екологічного виховання, культури та освіченості дітей і молоді. Щорічно в місті проводяться екологічні заходи, акції та конкурси: «Дні сталої енергії у м. Суми», «Година Землі», «Ялинка», «Побачив? Прибери!», «Як я можу допомогти Землі?», «Первоцвіт», «Змінюй себе, а не планету», «Екологічний марафон» та інші.

Основними організаторами заходів у місті є КУ «Агенція промоції «Суми» Сумської міської ради, Центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді (ЦЕНТУМ) управління освіти і науки Сумської міської ради, КУ «Сумський міський центр дозвілля молоді» Сумської міської ради та Департамент фінансів, економіки та інвестицій Сумської міської ради.

Загальноміській захід «Дні сталої енергії у місті Суми» має на меті привернення уваги мешканців міста до питань охорони навколишнього природного середовища, енергозбереження та енергоефективності.

У рамках святкування Днів сталої енергії в місті Суми організаторами проводяться фестиваль **Sumy Energy Fest** та велоквест **Velolife**, метою якого є залучення містян до активного здорового способу життя та популяризація користування велосипедом як екологічно чистим видом транспорту.

Цьогоріч під час відзначення Днів сталої енергії в місті Суми проведено **онлайн-марафон «Обіцянки Землі»**, міський екологічний івент **«Енергозбереження від А до Я»**, екологічний велоквест **Velolife**, музичний телемарафон сумських музикантів арт-студії **Komora ART Studio SUMY** на телеканалі СТС та екоподорож річкою Псел.

Акція «Година землі» покликана привернути увагу до проблеми зміни клімату та необхідності утриматися від безвідповідального споживання, що, у свою чергу, має призвести до зменшення забруднення навколишнього природного середовища.

На підтримку кампанії відбувається серія заходів: **«Екокрес»** зі збору сміття, **«Квартирник»**, присвячений Годині Землі, **«Вечеря при свічках заради Планети»** у закладах громадського харчування та конкурс дитячих малюнків **«Як я можу допомогти Землі?»**, що має на меті залучення юних сумчан до обговорення проблем навколишнього природного середовища.

Під час відзначення Всесвітнього дня прибирання проводиться акція **«Побачив? Прибери!»**. У рамках акції організовується прибирання зелених зон та зон відпочинку території міста для привернення уваги містян до проблеми забруднення навколишнього природного середовища.

Значна увага приділяється природоохоронній роботі зі шкільною молоддю.

У Центрі еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді традиційно проводяться тематичні акції. Метою акції **«Ялинка»** є привернення уваги до збереження хвойних дерев, виготовлення новорічних композицій для прикрашання оселі замість купівлі живих ялинок.

Проблему необхідності збереження різних видів зимуючих птахів підіймає акція **«Годівничка»**, яка розвиває у дітей бережливе ставлення та бажання допомогти птахам вижити у зимові місяці. Діти знайомляться із видовим різноманіттям птахів нашої місцевості, заготовляють корми для птахів.

Завданням щорічної весняної акції **«Первоцвіт»** є привернення уваги до проблеми збереження ранньоквітучих рослин, формування у підростаючого покоління природоохоронних навичок та відповідального ставлення до природи, а також відмова від купівлі первоцвітів. У рамках акції проводяться конкурси листівок, плакатів, малюнків та екскурсії на території Центру, де росте 14 видів рослин, занесених до Червоної книги України, більшість з яких є первоцвітами.

Охарактеризувати глобальні екологічні проблеми людства, пояснити причини виникнення кожної проблеми та спробувати знайти шляхи їх подолання покликаний міський масовий захід **«Змінюй себе, а не планету»**. Захід проходить у формі квеста, під час якого учасники виконують завдання на локаціях **«Енергоаудит»**, **«Біологічна»**, **«Смітєвий бум»**, **«Екопошук»**, **«Екскурс у минуле»** і **«Допомога землі»**.

Напередодні Всесвітнього дня Землі, з метою активізації екологічного руху в місті, залучення учнівської молоді до активної природоохоронної діяльності, вивчення стану довкілля та пошуку шляхів його поліпшення, проходить екологічний конгрес **«Краса землі - в твоїх руках»**, який підіймає проблеми збереження навколишнього природного середовища. Під час конгресу учасники представляють найкращі пошуково-дослідницькі роботи в екологічній, краєзнавчій, природоохоронній, моніторинговій діяльності.

В цілому просвітницька природоохоронна діяльність, формування в суспільстві екологічних цінностей, підвищення рівня екологічної свідомості є одним із пріоритетних напрямків сталого розвитку міста Суми.

КАЛЕНДАР ЕКОЛОГІЧНИХ СВЯТ НА 2021 РІК

Січень

п	н	с	к	п	с	н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Лютий

п	н	с	к	п	с	н
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28

Березень

п	н	с	к	п	с	н
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Квітень

п	н	с	к	п	с	н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Травень

п	н	с	к	п	с	н
				1	2	
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Червень

п	н	с	к	п	с	н
1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Листопад

п	н	с	к	п	с	н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Серпень

п	н	с	к	п	с	н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Вересень

п	н	с	к	п	с	н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Жовтень

п	н	с	к	п	с	н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Листопад

п	н	с	к	п	с	н
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Грудень

п	н	с	к	п	с	н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

- 11 січня** День заповідників та національних парків
- 17 січня** Всесвітній день снігу
- ЛЮТИЙ**
- 2 лютого** Всесвітній день водно-болотних угідь. День бабака
- 11 лютого** День підгодівлі лісових звірів
- БЕРЕЗЕНЬ**
- 3 березня** Всесвітній день дикої природи
- 14 березня** Міжнародний день боротьби проти гребель
- 20 березня** Всесвітній день Землі
- 21 березня** Міжнародний день лісів
- 22 березня** Всесвітній день водних ресурсів
- 23 березня** Всесвітній день метеоролога
- 27 березня** Година Землі
- 28 березня** Перехід на літній час
- КВІТЕНЬ**
- 1 квітня** Міжнародний день птахів
- 4 квітня** Міжнародний день безпритульних тварин
- 19 квітня** День проліска
- 22 квітня** Міжнародний день Матері-Землі
- 26 квітня** Міжнародний день пам'яті Чорнобиля
- ТРАВЕНЬ**
- 1 травня** Свято весни та праці

- 3 травня** День Сонця
- 8 травня** Всесвітній день мігруючих птахів
- 15 травня** Міжнародний день захисту клімату
- 16 травня** День любові до дерев
- 21 травня** День зникаючих видів
- 22 травня** Міжнародний день біологічного різноманіття
- 24 травня** Європейський день парків
- 29 травня** День компосту
- 5 червня** Всесвітній день охорони навколишнього середовища
- 6 червня** Міжнародний день очищення водоєм
- 8 червня** Всесвітній день океанів
- 15 червня** Всесвітній день вітру
- 17 червня** Всесвітній день боротьби з опустелюванням і засухою
- 21 червня** День літнього сонцестояння
- ЛПЕНЬ**
- 3 липня** Всесвітній день без поліетиленових пакетів
- серпень**
- 21 серпня** Всесвітній день бездомних тварин
- 22 серпня** День екологічного боргу
- вересень**
- 7 вересня** Міжнародний день чистого

- 16 вересня** повітря для блакитного неба
- 18 вересня** Міжнародний день охорони озонного шару
- 18 вересня** Всесвітній день моніторингу якості води
- 19 вересня** День працівників лісу
- 22 вересня** День без автомобілів
- 25 вересня** День осіннього рівнодення
- 30 вересня** Всесвітній день річок
- 30 вересня** Всесвітній день моря
- ЖОВТЕНЬ**
- 4 жовтня** Всесвітній день тварин
- 5 жовтня** День енергоефективності
- 12 жовтня** Всесвітній день перелітних птахів
- 14 жовтня** День екологічної освіти
- 31 жовтня** Міжнародний день Чорного моря
- Листопад**
- 21 листопада** Всесвітній день рибальства
- 27 листопада** День без покупок
- 30 листопада** День домашніх тварин
- ГРУДЕНЬ**
- 3 грудня** Міжнародний день боротьби проти пестицидів
- 5 грудня** Всесвітній день ґрунтів
- 8 грудня** Всесвітній день клімату
- 19 грудня** День вічнозелених рослин